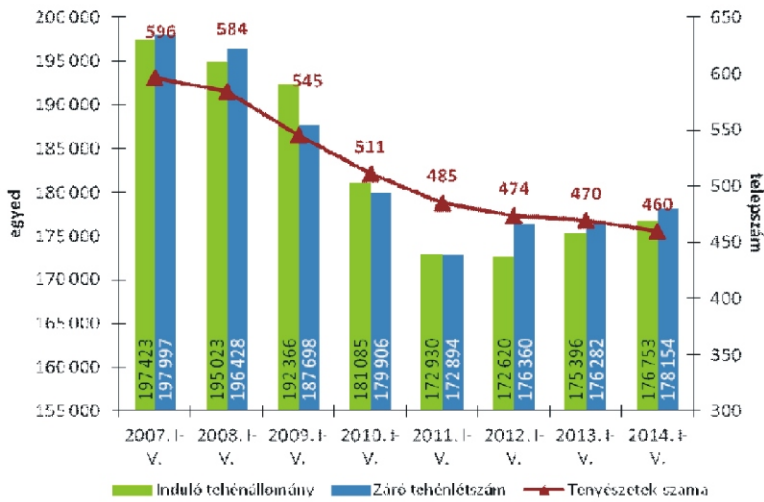
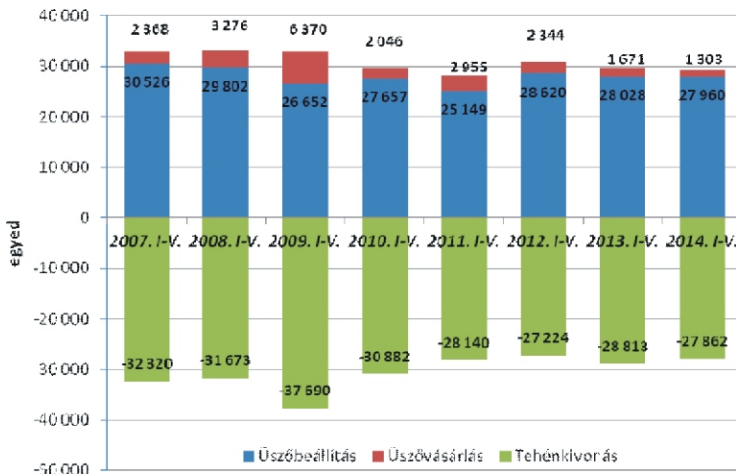

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

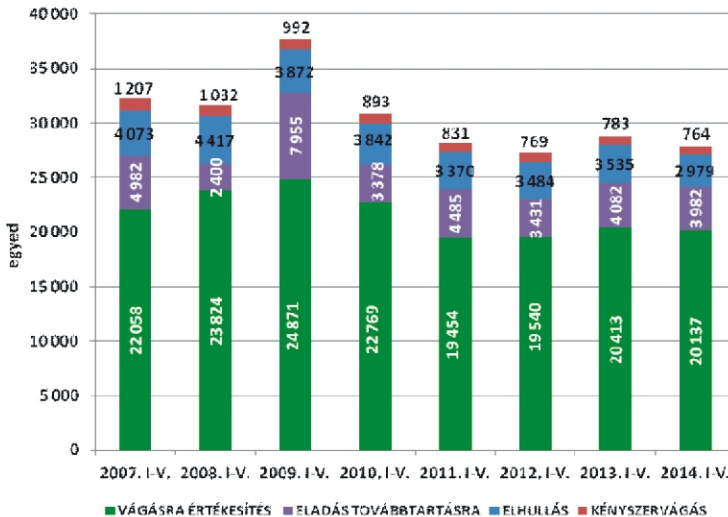
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-V. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-V. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-V. hó)

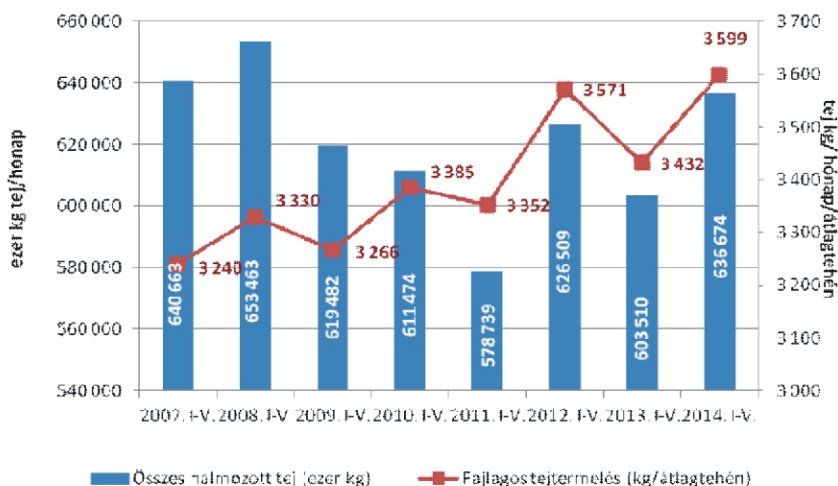

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 10-zel (-2,1%) 460-ra csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor az év eleji nyitó tehénlétszámhoz képest a május végi záró tehénlétszám 1.401 egyeddel, érezhetően (+0,8%) nőtt. 2014. május végén a tavaly májuséhoz képest 1.872-vel (+1,1%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Áprilishoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma nem változott (!), míg az elmúlt 8 év alatt számuk 22,8%-kal csökkent (-136). 2007 májusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 19.843 egyeddel (-10,0%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 332-ről rekordnagyságúra, 387-re nőtt. A termelés-ellenőrzött tehénlétszám 2011 óta lassú, de folyamatos növekedés figyelhető meg.

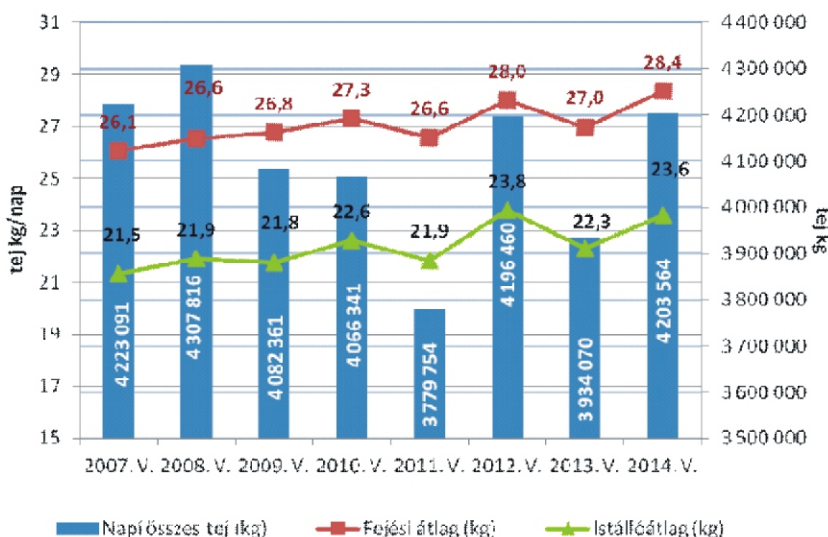
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kissé csökkent (+1.357 tehén; +0,8%) nőtt, ugyanakkor 2014 első öt hónapjában a tehenek száma a tavalyihoz hasonló mértékben emelkedett (+1.401 egyed; +0,8%). Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma jelentősen, -3,3%-kal csökkent (-951 tehén), amit bőven ellensúlyozni tudott a magas, bár az előző év azonos időszakához képest enyhén csökkenő üszőbeállítások száma (-68 egyed; -0,2%) és az arányaiban jelentősen csökkenő (-22%), ugyanakkor az állomány-pótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó üszővásárlás (-368 egyed). A tehénkivonás alacsony szinten maradása mindenképpen az állomány bővülését vetíti előre. Összességében elmondható, hogy az idei évben az első két hónap negatív tendenciája után - ami elsősorban a nagyobb arányú tehénkivonásnak volt köszönhető - a tehénállomány stabilizálódása, érezhető növekedése figyelhető meg, ami ha folytatódik az év hátralévő részében, akkor akár a 2012 évihez hasonló nagyságú, 3-4 ezres tehénlétszám-növekedést is eredményezhet a termelésellenőrzött állományban.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első öt hónapjában az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (66,0-75,2%-át). A selejtezett tehenek száma az idei periódusban meghaladta a 20,1 ezret, ami az összes tehénkivonás 72,3%-ának felelt meg. Ezen felül a tehénkivonások 2,7%-áért a kényszervágás (764 egyed), 10,7%-áért (2.979 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok közé tartoznak a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg az átlaghoz hasonló arányban (14,3%-ban, 3.982 egyed) továbbtartásra értékesítették az állatokat. A tehénkiadás megoszlása nagyon hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből kevesebb hullott el és többet értékesítettek vágásra. A 2014. január 1-jei induló tehénlétszámhoz viszonyítva május végéig a tehenek 15,8%-át vonták ki a termelésből, 11,4%-ukat selejtezték, 0,4%-ukat kényszervágták és 1,7%-uk elhullott.

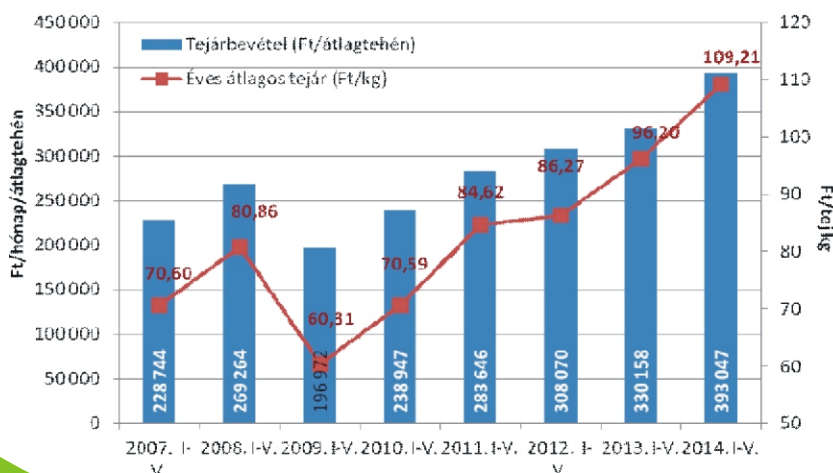
4. ábra: Összes halmazott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-V. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-V. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-V. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmazott januári-májusi tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek az az oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első öt hónapjában 359 kg-mal (+11,1%) 3 599 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt kiemelkedő mértékben, +167 kg-mal (+4,9%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt ilyen magas, még az eddig rekordévnek számító, 2012. évi termelést is felülmúlja 28 kg-mal. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmazott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor (a tavalyi év hasonló időszakának termelését +5,5%-kal haladja meg) és kezdi megközelíteni a 2007. évi termelési szintet, ami az év végére el is érhető, ha az ideji kedvező folyamatok az elkövetkező 7 hónapban is folytatódni fognak.

A nagyobb összes halmazott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 májusában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év májusi adatához képest (+269.494; +6,9%), gyakorlatilag a vizsgált 8 éves periódus 2007-2008. év májusának napi termelési szintjét közelítette meg, ami lényegesen magasabb a megelőző 5 év májusi adatainál. Ugyanakkor a fejési átlag az elmúlt 8 év májusait vizsgálva 2014-ben volt a legmagasabb (28,4 kg), míg az istállóátlag a második legmagasabb (23,6 kg), 2,29, ill. 2,27 kg-mal több (+8,8%, ill. +10,6%), mint 2007 májusában. A fejési és istállóátlagnak - az éves ingadozások ellenére - egyértelműen növekedő trendje azt mutatja, hogy tejhasznosítású tehenek genetikai kapacitását egyre inkább ki tudjuk használni.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014 első öt hónapjában kimagasló mértékben, 19%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami kisebb részben a fajlagos tejtermelés - egyébként jelentős - 4,9%-os növekedésének volt köszönhető, nagyobb részben pedig a termelői tejár meredek, 13,5%-os (!) emelkedésének. A 2013. január-májusban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 7,2%-os tehenenkénti tejárbevétel-emelkedés okát szintén a szóban forgó periódusban tapasztalt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami az utóbbi két évben jelentős többletjövedelmet generált a tejelő tenyészetekben. A tejár növekedése 2009 óta töretlen és az idei év első öt hónapjában rekord árat kaptak a termelők a tejért! Az elmúlt 8 év alatt, vagyis 2007 azonos időszakához képest a tejár 54,7%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 11,1%-os növekedésével együtt 71,8%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent! Emellett ezen időszakban a tejelő tehenészetek által igénybe vehető támogatások is jelentősen bővültek, így a már átlagosan termelő tejelő telepek is érezhető jövedelmet könyvelhetnek el.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék